

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ & ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΜΕΝΙΑΝΩΝ ΧΑΝΙΩΝ "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

ΧΡΟΝΟΣ 3ος ΦΥΛΛΟ 9ο ΑΠΡΙΛΙΟΣ, ΜΑΪΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1998 ΤΙΜΗ ΔΡΑΧΜΗ 1 ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Το γραμματσάκι τσ' «Ελευθερόπολης»

ΠΩΣ ΑΡΜΕΞΑΜΕ ΤΟ ΣΕΡΝΙΚΟ ΓΑΪΔΑΡΟ

Αναγνώστη μου μερωντική,

Στο καφενείο του Μιχάλη στην πλατέα του χωριού, όπου έκατσα τη Λαμπρή, ύστερ' από τη Διπλανάσταση, να πιω την τσικουδιά μου, διπλή για την περίπτωση, είδα να 'χουνε κολλημένη στο τζάμι τση πόρτας μια ρεκλάμα που σύστανε γάλατα για τα μωρά, κι από δίπλα μωρά ζωγραφισμένα και σαν τ' αγγελάκια όμορφα και χορτασμένα από φτάνα τα γάλατα-γαργάλατα τα κατεργάρικα τούτα τση διαφήμισης τα πράματα, για να βγάνουνε παράδες οι έμποροι να μη βυζαίνουν οι μανάδες τα κοπέλια, για να 'ναι, λέει, πάντα ντωνε στη φόρμα, σαν εκείνες τσι ζωγραφιστές τση ρεκλάμας, που δε μοιάζουνε βεβαία μανάδες αθροπινές κι αληθινές, παρά "γλάστρες" του "γαλιού" μεσόδυμένες κι αλανιάρες, Θε μου συγχώρα με και βλέπε με να μην κριματιστώ, με τούτα που θωρώ...

Για τα γάλατα το λοιπόν θα σας σε πω τα όσα μου 'πε, ένας παλιός αρμενιανός, που βρέθηκε και εκείνος στον καφενέ κι εθυμήθηκε πως αναθρέφανε στσι μέρες του τα μωρά -εσάς δηλαδή, οσ' είστε μεστωμένοι, που με διαβάζετε και τσι γονέους σας- στον καιρό ντου, σαν ετύχαινε η λουχούνα να μην βγάνει γάλα να βυζάζει το κοπέλι, καθώς εγίνηκε με την Μιχαλάκινα, που γέννησε το Γιαννίό στον πόλεμο του '40, χωρίς όμως και να κατεβάσει γάλα για να το βυζάζει.

Εδιάταξε για τούτο η Φωτεινή η μαμή η Μαμουνιά:

-Γάλα γαϊδάρου να βρείτε, απού 'ναι ό,τι χρειάζεται γι' αυτήν την ανάγκη.

Γαϊδάρο, όμως, λουχούνα, δεν είχαμε τότες στο χωριό, μα είπα ένας, πως στσι Μαχαρούς, ο Κωστής ο Ξυρούχης είχε γαϊδούρα, πρωτόγεννη μάλιστα κι ασαράντιστη. Κι ορίστηκε να πάνε να τη φέρουνε ο Σηφαιλουδογιάννης κι ο Γιωργής ο Ζευγολάτης, συντέκνοι κι οι δύο του Ξυρουχκωστή.

Ο Κωστής έλειπε στο Μαδαρό με τα πρόβατα, μα κατέχανε οι αποσταλμένοι τα κατατόπια του σπιτιού, ευρήκανε τ' αχούρι των εχνών κι εψάχνανε με το τσακουμάκι ν' ανακαλύψουνε το γαϊδάρο. Μα επαέ 'ναι δα, οπούβαλε ο τρικέρης την ορά ντου. Γιατί ο Ξυρούχης είχε δύο γαϊδάρους, θηλυκό και σερνικό, και το θηλυκό τον είχε μαζί ντου παρμένο στο Μαδαρό, για να νταντεύει και το μικρό, τον "πάλο όνο", που ψάλλει κι ο παπα Μανώλης την Κυριακή τω Βαγιό. Κι ευτοί, στη βιασύνη ντωνε και στο σκοτιδί όπου ψάχνανε, ευρήκανε και μας εκουβαλήσανε στο χωριό το σερνικό γαϊδάρο για... άρμεγμα!

Στο σάχωρο του Μελλισσοστρατή εδέσανε τον Μπουρίκο του Ξύρουχα κι ούλοι τση κάτω γειτονιάς, κι οι Κούκλες, ήτανε αναμαζωμένοι να ιδούν είντα θ' απογειεί με το κοπέλι, που από την πείνα, γιατί μόνο χαμομήλι το ταΐζανε, αλμερνίς του Θεού εράνιζε κι εχτυπιούντανε.

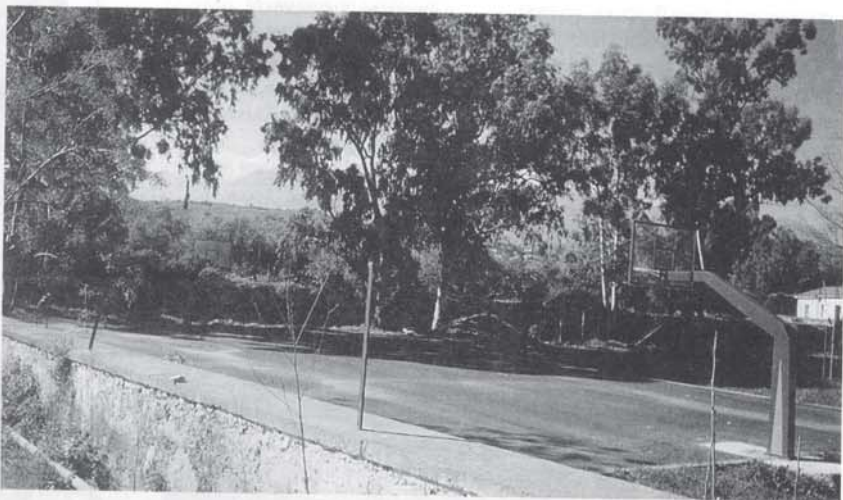
Σκοτειδί 'τονε στο σάχωρο, γιατί φως απαγορεύουντανε ν' ανάγουν, ένεκα τ' αεροπλάνα. Μέσα πάλι στην κάμερα να βάλεις γαϊδάρο να τον αρμέγεις, εκτός το άπρεπο, ήτανε κι αδύνατο στο σπίτι έμπαινες με σκάλα. Κι ό,τι των έφεγγε η αστροφεγγιά και καμιά αστραπή τση τσακουμακόπετρας.

Εράνιζε, το λοιπόν, και χτυπιούντανε το κοπέλι, εγάβγιζαν οι σκύλοι, γκανίζαν και πορδομιλούσαν οι γαϊδάροι του χωριού, που μπισιστήκανε ξενομπάτη γαϊδάρο, κι ούλ' εμείς οι συναγμένοι εφωνιάζαμε:

-Άντεστε, μωρέ, μη χασομεράτε κι αργείτε τ' άρμεγμα, και λύσσαζε τση πείνας το κοπέλι.

Κι έτσα, στα βιαστικά και στα σκοτεινά, πασπατεύανε ο Σηφαιλουδογιάννης με το Ζευγολάτη το γαϊδάρο να βρουνε τη... ρόγα ν' αρμέξουνε. Μα είντα καληώρα ν' αρμέξουνε, απού πιάσανε κι

ΕΓΚΑΙΝΙΑΖΕΤΑΙ ΤΟ ΓΗΠΕΔΟ ΜΠΑΣΚΕΤ



Άλλο ένα πολιτιστικό έργο τελείωσε στην Κοινότητα Αρμενών, το γήπεδο μπάσκετ στο χώρο του Δημοτικού σχολείου. Το έργο αυτό αποπερατώθηκε το 1997 από δωρεά του κ. Κωνσταντίνου Μαραγκουδάκη στη μνήμη του πατέρα του Γεωργίου και των αδελφών του Πέτρου και Βασιλή Μαραγκουδάκη. Ο Μαραγκουδογιώργης διετέλεσε αρκετά χρόνια πρόεδρος της Κοινότητας Αρμενών και ασχολήθηκε σ' όλη του τη ζωή με τα κοινά. Επίσης με τα κοινά είχαν ασχοληθεί και πάντα προσέφεραν το καλό στο χωριό μας ο Πέτρος και ο Βασίλης, που υπήρξαν δυο άριστοι επιστήμονες και εκπρόσωποι του χωριού μας ο μεν πρώτος στην Βόρεια Ελλάδα όπου έζησε και σταδιοδρόμησε τα τελευταία χρόνια ο δε Βασίλης στην επαρχεία μας. Ο Βασίλης προσέφερε το έργο του με την εκλογή του δυο φορές στο Κοινοτικό συμβούλιο των Αρμενών. Τα εγκαίνια του γηπέδου θα γίνουν τον Αύγουστο του 1998.

Ο Πρόεδρος της Κοινότητας
Νίκος Μαντωνανάκης.

Οι Υποψήφιοι Δήμαρχοι στο Δήμο Αρμενών



Δύο είναι οι υποψήφιοι δήμαρχοι στο Δήμο Αρμενών, για την ώρα, ο Πρόεδρος της Κοινότητας Καθυβών κ. Αντώνη Κοτρωνάκης και ο επίτιμος πρόεδρος της "Ομοσπονδίας Συλλόγων Αποκορώνου", Δημοσοθένης Βθακάκης, ο οποίος εξήγγειλε την υποψηφιότητα του στις 1-5-1998. Επίσης ακούγονται και οι υποψηφιότητες, του προέδρου της Κοινότητας Νιο Χωριού κ. Παντελή Καραγιαννάκη και του πολιτικού μηχανικού Γιάννη Ατσαθάκη από τις Καθύβες.

Στο διπλανό χάρτη φαίνονται τα γεωγραφικά όρια των νέων Δήμων, όπως καθορίστηκαν από το σχέδιο Καποδίστριας. Με την περισσότερο έντονη γραμμή απεικονίζονται τα όρια του Δήμου Αρμενών.

Ανοιξε και φέτο ο Κλήδονας!

Ανοιξε και φέτο ο Κλήδονας και άναψαν οι φωτιές, σε μια εντυπωσιακή εκδήλωση που έγινε ανήμερα του Αι-Γιαννιού, στην πλατεία του χωριού μας με τη συμμετοχή των Αρμενιανών και των φίλων τους.

κοινωνικά

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η **Κατερίνα Τσιτσιρίδη**, σύζυγος του Αναστάση Χατζηαγγελάκη, γέννησε κοριτσάκι στις 28 Απριλίου 1998.

Η **Μαριάννα Τρικεριώτη - Παραδείση**, σύζυγος του Δημήτρη Καλλιβρετάκη, γέννησε αγοράκι στις 26 Δεκεμβρίου 1997.

Η **Παναγιώτα Αγγελιοπούλου**, σύζυγος του Αντώνη Βιριράκη, γέννησε αγοράκι στις 10 Απριλίου 1998.

Η **Χριστιάνη Κάρπη**, σύζυγος του Στέφανου Μωραϊτάκη, γέννησε κοριτσάκι στις 24 Δεκεμβρίου 1997.

Να τους ζήσουν.

ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΕΣ

Πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στους Αρμένους στις 30/3/98 ο **Βασουλάκης Δημήτρης** ετών 95.

Πέθανε στα Πεμόνια, στις 6/4/98 η **Αναστασία Ρούσου Πλακωτάκη** ετών 86.

Πέθανε στους Αρμένους, στις 24/4/98, η **Σκανδάλη Μαρία**, ετών 84.

Πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στους Αρμένους στις 24/5/98 η **Μπικάκη Ιωάννα** ετών 80.

ΒΑΦΤΙΣΕΙΣ

Στις 8/2/98 βαπτίσθηκε το αγοράκι του **Νικολάου Ζερβουδάκη** και της **Ευθυμίας Κουτσουπάκη**, και ονομάστηκε Στέφανος. Νονός ο Δημήτρης Νικολακάκης

Στις 30/5/98 βαπτίσθηκε το αγοράκι του **Γεωργίου Πριπάκη** και της **Δέσποινας Κυρλίδου**, και ονομάστηκε Δημήτρης. Νονά η Ελένη Στεφανάκη του Κωνσταντίνου.

Στους γονείς, νονούς και συγγενείς ευχόμαστε να τους ζήσουν.

ΠΗΡΕ ΤΟ ΠΤΥΧΙΟ ΤΗΣ

Η **Κατερίνα Παπαγιαννάκη** κόρη του Γιάννη και της Μαρίας πήρε το πτυχίο της Ιατρικής από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Της ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

ΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Πλήθος εκδηλώσεων στη Κρήτη και στην Αθήνα, για τη 57^η επέτειο της Μάχης της Κρήτης. Στην Αθήνα εκδηλώσεις έκαμαν, εκτός από τις δεκάδες σωματεία των Κρητικών, η "Παγκρήτιος Ένωσις", στις 17 Μαΐου στο Θέατρο "Γκλόρια", και η Πανελλήνια Ομοσπονδία Κρητικών Σωματείων στις 24 Μαΐου, με δοξολογία στην Μητρόπολη Αθηνών και κατάθεση στεφανίων στον Άγνωστο Στρατιώτη.

Το ιστορικό τραγούδι που ακολουθεί δημοσιεύθηκε από τον Καθηγητή Πανεπιστημίου Ερατοσθένη Γ. Κατωμένο, στο βιβλίο του "Το σύγχρονο κρητικό ιστορικό τραγούδι. Η δομή και η ιδεολογία του", Α' έκδοση Αθήνα 1979 σελ. 166.

ΣΗΜΕΡΟ ΜΑΥΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ ΣΗΜΕΡΟ ΜΑΥΡΗ ΜΕΡΑ

Σήμερα μαύρος ουρανός σήμερα μαύρη μέρα
σήμερα πέφτουν Γερμανοί στον κάμπο του Καιρίτη.
Ο ουρανός εμαύρισε από τ'

αεροπλάνα,
βροντά ο ουρανός και τρέμει η γης,
βράζουν τα πολυβόλα,
σήμερα μάχη άρχισε,
πάλη σώμα με σώμα.
Ο κάμπος ελουλούδησε,
βροντούνε τα κανόνια,
τρέχουν άντρες μ' άρματα,
οι γέροι με μαγγούρες
και τρέχουνε εις στα πορά
και δεν φοβούνται θάνατο,
δεν τρέμουνε τις μπάλες,
μα μπαίνουνε στον πόλεμο
σαν αετοί πετρίτες.
Σκοτώνουνε τους Γερμανούς
και παίρνουνε τα όπλα
κι αφήνουνε κάτω στη γης
τα πτώματα περίσσια.
Φτάνουν Ριζίτες γρήγοροι
πού 'χουν φτερά στα πόδια
και τα φυσέκια τους κρατούν
και σφίγγουνε τα δόντια
και κυνηγούν τους Γερμανούς σαν άγρια θηρία,
προς στην Αγιά τους διώχνουνε με λύσσα, με manía.
Κρήτη μου, όμορφο νησί, σου στέκουν τα λιμάνια,
σαν να σε στεφανώνουνε μ' ολόχρυσά στεφάνια.



ΙΩΑΝΝΑ ΜΠΙΚΑΚΗ

Οι παλιές μανάδες του χωριού μας φεύγουν μια-μια και μας αφήνουν μια πίκρα που μεταβάλλεται σε νοσταλγία, καθώς διαβαίνουμε τις απορρανεμένες γειτονιές αναζητώντας, μάταια, την παρουσία τους και τη μορφή τους να προβάλλει από τη ρουγόπορτα ή το περβάζι του παραθυριού, χαμογελώντας και χαιρετώντας μας, με μια κίνηση του βασανισμένου κι αγιασμένου χεριού τους, που το 'νοιώθεις να σ' ευλογά και να σου χαϊδεύει τα μαλλιά:

- "Καλώς το, πέρασε, παιδί μου, να πάρεις ένα νερό".

Οι εικόνες αυτές, καθώς περνάμε από τη μνήμη φέρνουν ένα κόμπο "ως το καρδί του λαϊμού" τώρα που πάνω του μολύβι για να γράψω τον πικρό αποχαιρετισμό στην Ιωάννα.

Την γνώρισα σε καιρούς δύσκολους του πολέμου, που σ' εμάς παρατάθηκε κι αγρίεψε πολύ με το εμφύλιο δράμα, που δεν έλεγε να τελειώσει, και να μερώσει ετού-



Η Ιωάννα σε νεαρή ηλικία με το πρώτο της παιδί τον Πέτρο.

το ο κατακαημένος τόπος. Τότε που όλα "τάσκιαζε η φοβέρα", αυτή η αδύναμη κι άβγαλη κοπέλα, αποκάλυψε την αρετή του απλού ανθρώπου, αυταπάρηση, θάρρος και ηρωισμό, που δεν επερίμενες από ένα τόσο ντελικάτο κι αγύμναστο για κινδύνους και δοκιμασίες κορίτσι. Δοκιμασμένο όμως και γυμνασμένο από νωρίς στη σκληρή, καθημερινή αυτοπειθαρχία της δουλειάς, που, με μια βελόνα και μια μηχανή του ποδαριού, κατόρθωσε να τα βγάλει πέρα με τις ανάγκες της ζωής, να επιζήσει, μετά τον θάνατο του πρώτου της άνδρα, του αξέχαστου Μιχάλη, να ξαναφτιάξει τη ζωή της, ν' αναθρέψει διαλεχτά παιδιά, και να χαιρεί εγγόνια. Και, αποστρατευμένη πια από τη σκληρή μάχη της ζωής, να περάσει τα τελευταία της χρόνια δίπλα σ' αυτά τα παιδιά, τα εγγόνια και τον άντρα της, τον Μανώλη Μπικάκη, αυτόν τον πράο και άγιο σύντροφο της ζωής της.

Η Ιωάννα έφυγε, ξεριζωμένη κι εκείνη από τα πατρογονικά χώματα, με την νοσταλγία του τόπου που την εγέννησε, και με την επιθυμία να ταφεί στο κοιμητήρι του χωριού της, στον Προφήτη Ηλία, όπου οι αγαπημένοι της άνθρωποι, οι δικοί της κι οι χωριανοί της, συνοδεύανε το σκήνωμά της και το αποθέσανε στον τάφο των γονέων της.

Αξέχαστη Ιωάννα! Όσοι σ' εγνωρίσανε κι εκτιμήσανε τις αρετές σου, θα σε θυμόμαστε πάντα με συγκίνηση και αγάπη..

ΧΑΡ. ΜΠ.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση της Κοινότητας των Αρμένων και του συλλόγου Αρμενιανών Χανίων "Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

Εκδότης-Διευθυντής
Γιάννης Σ. Τσακίρακις
Σουλίου 124
173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. & Fax: 9916613
Email: jtsk@hol.gr

Συντακτική Επιτροπή
Μαντωνάκης Νίκος
Μπουρνάζος Χαράλαμπος
Στυλιανομανωλάκης Γιάννης
Τσακίρακις Γιάννης
Τσιτσιρίδου Ελένη

Η ροδαρά μας

Ω φίλε μη βαρεθής ετούτη τη φυλλάδα
να τη διαβάσης μια φορά ότ' έχει νοστιμάδα

Ότ' έχει ευγένειαν πολλήν και ελεντζέ μεγάλο
έτζι σε μένα φαίνεται, δεν ξέρω μήπως σφάλλω



Δίστιχα



✎ Έλα, της άνοιξης πουλί, γιατί κι αυτή κοντεύει,
και σαν δεν σ' εύρη στο χωριό, πίσω πάλιν φεύγει.

✎ Μόν' ένα τριαντάφυλλο να μυρισθώ ελπίζω,
και πόσ' αγκάθια για ταυτό κάθομαι και ποτίζω.

✎ Τώρα κι εγώ εγνώρισα ο κόσμος πως γυρίζει
εις άλλον δίδει μαχαριές κι άλλον καλοκαρδίζει.

✎ Μονάχη μου τα φύσηξα τα κάρβουνα κι ανάψαν
κι εμπήκα μέσα εις αυτά και το κορμί μου κάψαν.

✎ Γραφή μου οπού σου έγγραφα με το δικόν μου χέρι,
πήγαινε και χαιρέτισε το ιδικόν μου ταίρι.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ. Τα παραπάνω δίστιχα (2+5) χρονολογούνται από το 1750 περίπου, και προέρχονται από χειρόγραφο συλλογή. Βλ.: Δημ. Σοφιανός. Συλλογή φαναριώτικων στιχουργημάτων σε κώδικα των μέσων του ΙΗ' αιώνα. Ερανιστής τόμ. 21, Αθήνα 1997, σελ. 43-71. Και το κόσμημα της στήλης, απ' αυτήν τη συλλογή προέρχεται.

Αινίγματα

- Πάνω στα όρη τα βουνά κάθεται φράγκος καπελλάς,
ανημένει νερό κι αλάτι και στα κάρβουνα να κάτσει
(μανιτής)
- Χιλιόκομπο, χιλιόδετο, χίλια να πεις, δε βρίσκει
(αλυσίδα)
- Στο γκέλι κρέμεται κι αν πέσει δε γιατρεύεται
(καντήλι)

Γνωμικά και παροιμίες

- Βελούδο είναι το πεσί του παιδιού μου, λέει ο
κατοχόρος.
- Τη μυγάγγιχτη και τ' αυγό την αγκυλώνει.
- Κάθε πουλί με τη λαλιά του χαιρέται.
- Κατά τα τρούχα μπέβει ο Θεός το κρύο
- Καλογεράκι θα γενώ να σώσω την ψυχή μου
μα δε μ' αφήν' ο διάολος απού 'χω στο βρακί μου.

Καθαρογλωσσίδι και αίνιγμα Ελευθεροπολίτικο

ΜαντωνανακοΜπουρναζοΣτυλιανομανωλοΤσακρο-
ΤσιτσιριδοΕλευθεροπολίτοΚαλαμαροχτάποδα
(Η Συντακτική Επιτροπή των καλαμαράδων της
"Ελευθερόπολης")

Μια λέξη, πες μου

- **Ξόμπλι** = πλουμίδι (πλουμί), στολίδι, δείγμα,
παράδειγμα
- Κιά θες με **ξόμπλι** να το δη, στράφου και δες εμένα
πόδες φωτιές τα μέλη μου καίσινε τα καμμένα.
Γιατί περίσσα σ' αγαπό κ' εσύ άδικα μισάς με
κι ωσαν οχθρός αλύπητα κι άπονα τυραννάς με"
(Γ. Χορτάτσης, "Πανώρα", 1590)

- "Ερωτα, με το **ξόμπλι** σου, μηδένας μην ελπίζει
πολύ καιρός πασίχαρος μετά σου να γυρίσει,
γιατί δολώνεις τσι χαρές με δάκρυα και με κρίσεις
κι εις τσι δροσιές, τσ' αρίφνητες σμίγεις φωτιές
περίσσεσ"

(Γ. Χορτάτσης, "Ερωφίλη", 1595)

- "Μαγάρι κι άλλοι σήμερα το **ξόμπλι** μου να πιάσει,

και εις τούτη την αθιβολή κι εκείνοι να μου μοιάσα[...]

- Γιατί με δίχως σου, Έλενα, γυρίζω τυφλωμένος,
ξόμπλι της κακορίζικιάς εγίνηκα ο καμμένος [...]

- Το πως κρατείς σ' όλους κοινή κι ίσα τη δικαιοσύνη,
κι είσαι το **ξόμπλι** της τιμής"

(Ανώνυμος, "Στάθης", 1604)

Ξένα **ξόμπλια** δε θα πω, μάλλιος με τα δικά σου
αναθιμώντας μέσα μου τα τόσα βάσανά σου"

(Ιωάννης Ανδρέας Τρωίλος, "Ροδολίνοσ",
1630 περίπου)

- "Αλονυχτίς σ' τσ' αγκάλες της να μένει μετά κείνη
να σηκοθή, το βάσανο του πόθου τότε κρίνει
και φαίνεται του χάνει τη και πως τον απαρνάται
κι ολημερνίς, κι οληνυκτίς τρομάσσει και φοβάται
και πάντα **ξόμπλι**ν εγνοϊανό στην αγαπά γυρεύγει
κι ετούτη η έγνοια η πελελή συχνιά τότε παιδεύγει[...]
Και **ξόμπλια** μυριαρίφνητα πολλά 'μορφα του λέσει[...]
Και σόπασε το διάταγμα, τα **ξόμπλια**, σπου μου

δείχνεις

γιατί τα λόγια που μιλείς στον άνεμο τα ρίχνεις.
Και τις μπορεί τα κάρβουνα ως άφτου να τα σβήσει
παρά να πιάσει κρύο νερόν απάνω τους να χύσει;
Καρβουνιστιά έχω στην καρδιά, νερό θε να τη σβήσω
και το νερό στα χείλη του βρισκο όντε του μιλήσω[...]
Κι εμπήκε σ' έτοιο πέλαγος και πάλι δεν έχάθη
κι εγνώρισέ το φανερά πως δεν τον απαρνάται
ξόμπλι μεγάλον ήδειξεν εκεί όπου τυραννάται [...]
Κι ώρες φιλότιτες **ξομπλιών** εγάζωνεν η κόρη
κι ώρες βιβλία των φρόνιμων εδιάβαζε κι εθώραί"
(Β. Κορνάρος, "Ερωτόκριτος" 1650)

+ συνέχεια από τη σελίδα 1

αποσφονιάζανε τ' αχαμιά του σερνικού γαϊδάρου, που
τα πήρανε για μουσταρέ. Κι εντός βέβαια εκουζου-
λάθηκε από τσι πόνοους, και των έδωκε, για να γλυτώ-
σει, ένα κλώστο των αρμεχτάδω και τσ' αναποδογύ-
ρισε με τα μπρίκια που 'χανε κουβαλημένα για τα
γάλατα. Έδωκε κι ένα τσινιδί τση μαμής, ετσά για
χαιρετισμό, κι αρχινίξε να τζιριτά μέσα στο σκοτάδι
σαν τον μυγιασμένο, και δεν είχε ησυχασμό και με-
ρομό από τον πόνο, μπορεί κι από την προσβολή. Κι
εξύπνησε και τσ' αποδέλοιτους γαϊδάρους, πετεινούς,
διάνους και σκύλους, αυτού τρώγανε τα λυσσιακά
ντωνε, και γίνηκε τέτοιο ραβιάσι, αφού και τα κοπέ-
λια επαίξανε την καμπάνα τ' Αί Γιαννιού του Θεολό-
γου, κι εσηκώθηκε και τ' αποδέλοιπο χωριό στο πόδι.
Κι ούλοι ροτούσανε:

-Είντα πάθανε, μωρέ, και ξεγλωσσιστήκανε, τέ-
θιοιαν ώρα, γαϊδάροι, σκύλοι και διάνου;

Και ξεχαχανίζοντανε στα γέλια, ως εμαθαίνανε
τα καλημένα των "αρμεχτάδων", φουσκωμένα μά-
λιστα κι αλλαγμένα, καθώς συμβαίνει σε τέθιοις πε-
ριστάσει. Γιατί, άλλος ήλεγε πως αποσφονιάζοντε
τσι κοκόρους και τσι κατοχοίρους να κάμουν αβγά,

άλλος πως εγέννησε διόδυμα ο παπαγάλος του Φρα-
ντζέσκο, μα δεν εκατέβασε γάλα να βυζάξει τα που-
λιά ντου, κι άλλος πως κουλοπονούνε εκατό χρονό
γράδες, σαν τη Γιαμιώ και την Καούραϊνα...

Κι ούλο το τσαρδί εγέμισ' αρμενιανούς και θαν
εξημερόνουμεσταν αν δεν μας εξεπιτίκωνε το κρύο,
Γενάρης μήνας ως ήτونه, κι αρχίξαμε να τη διαλύομε
την παράσταση. Και τότες, στη διάλυσ' απάνω, την
εξανπάθαμε τη ζημά. Γιατί, με το να χαχανίζομε και
να χοροπηδούμε, δεν εθωρούσαμε' ομπρός μας, και
με το πυκνό σκοτιδί εχάσαμε τσι δρόμους κι επέσα-
με, μια πατούλια, στο' ασβεστόλακκος τ' Άγιου Νι-
κόλα, κι εξεματιστήκαμε, καθώς ο ασβέστης, ήτον'
ακράτος. Και πάλι καλά, που δεν επέσαμε στσι δι-
πλανούς λάκκος με το νερόλαδα τ' Αγγελάκη, και
ποιος θα μας εξεμαγάριζε και θα μας εμέρωνε.

Μα 'μπενε ο Θεός κι εβγήκε το φεγγάρι κι εφεζ'
η γης κι εβρήκαμε το δρόμο και το νου μας, κι εμερέ-
ψαμε κι επήγαμε στα σπιθια μας ν' αναπαντούμε. Κα-
τέβασε, ωστόσο, γάλα κι η Μιχαλάκκαινα, με τσι χου-
μάδες και τσι χυλούς που την εβάλανε να πίνει, κι
εβύζαξε το Γιαννιό, κι ησύχασε κι εκείνο.

Μόνο που εμείς δεν ησυχάσαμ' από τότες, γιατί
μαθευτήκανε βέβαια τα 'ργα μας και σε' άλλα χωριά,
κι αφηνιάσανε οι μονοστίβανοι, ως και τραγούδι μας
εβγάλανε οι μαχαριανοί, που ένα-δύο αράδες του
θυμούμα:

Να 'τανε να πουλούσανε το νου εις το παζάρι
να πάω με το γάιδαρο να πάρω 'να γομάρι
να τότε βάλω σε κουθιά, κοσέρβεσ να τον κάμω
κι όπ' απαντήχν' αρμενιανό να του τον πρεσβεβντάρω...

Τελειώνω όμως γιατί θα μ' εμπεστίσετε.

η Ελευθερόπολις
κι ένας καλαμαράς τση, ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Υ.Γ. Ο "δαίμονας" ο τυπογράφος, από ένα στίχο
του περασμένου "γραμματσακίου", έφαε το μισό, κι
αφήκε τον αποδέλοιπο σακάτη.

Ο στίχος αμισέρωτος είν' ετούτος εδώ:

βράκα δεν έχω ν' αγοράσω
και στιβάνια να ψιδιάσω.

Διπλοχαρετώ σας

ΟΝΤΕΝ ΕΠΕΡΝΟΔΙΑΒΑΙΝΑ ΣΤΣ' ΑΡΜΕΝΟΥΣ ΚΟΠΕΛΑΚΙ

Οντεν επερνοδιάβαινα στο' Αρμένους κοπελάκι
ανασταυρούμαι τα νερά που τρέχανε στ' αυλάκι.
Και του Μπουρνάζ' ο Πλάτανος που το πολύ αναβλύζει
τον Ιορδάνη ποταμό θαρρώ πως μου θυμίζει.
Στ' αγίου Νικόλα την αυλή τσι πέτρες πελεκούνε
να χτίσουνε τον σύννομο για να τον προσκυνούμε.
Πολλές φορές επέρνονα κι επήαινα στο Μύλο
κι έσερνα το μουλάρι μας και τον ψαρό μας σκύλο.
Στο Μοναχό νερόμυλο κριθάρι για ν' αλέσω
και στσι Καλύβες μια βροντέ στη θάλασσα να θέσω.

Στο γαερμό με γαργαλεί τ' άδειο μου κοιλιδάκι
μα μου μπεψε η τύχη μου ένα μαυραπιδάκι.
Καμπόσ' απίδια έκοσα τα καλογιωμένα
και τα 'βαλα στ' αστήθια μου και τα 'τρωγα ένα-ένα.
Θωρεί με ο αγροφύλακας και παίζει το μπουρί ν' του
γιατί ήταν η μαυραπιδιά στ' αληθινά δική ν' του.
Χέρια και πόδια έτρεμα και παίρνω ίσια πάνω
με το μουλάρι λαλητό και τον σταυρό μου κάνω.
Δεν θα 'χα φτιάξει ως τον Κουλέ και νάντονε ομπρός μου
για μια ουλιά δεν πίστεψε μηδέ τών αμαθιών μου.

Πράμα δεν πρόλαβα να πω και μ' έπιασε το κλάμα
τ' αγίου Νικόλα είπα γερά γερά θα κάμω ένα τάμα.
Ρότα με ο Αγροφύλακας ποιανούμαι κοπελάκι
για να μου κάνει μήνυση για το μαυραπιδάκι.
Απού τση Ρίζας το χωριό που λένε Μελιδόνι
και του Πλατισίδη είμαι γιός κι είδα ντον που μερώνει.
Κουβέντα εκάμαμ' ίδια κειά γιατί θέλει να μάθει
για μιαν παλιά δικολογιά μα εδώ θαρρώ εχάθη.
Ερωτηξάτονε σκυφτός ποιάν' η δικολογιά ντου
γι' άνε θυμάται να μου πει για την προ-προΓιαγιά ντου.

Μα δεν θυμάται να μου πει παρά για μόνο ένα
τον Κατετάνιο Σήφακα μόνο κι άλλο κανένα.
Αναρουφώ την μύτη μου κι αποκίνας τη σφουγγίζω
στην άκρα τση μανίκας μου δίχως ν' ανατρανίζω.
Λεω, τον έχω συγγενή, και το Μιχελγιάννη
που παραμέριζα μικρό τα πόδια να μου γιάνει.
Πράμα θ' ανιστορήθηκε στο σπίτι ντου με παίρνει
κι ότι 'χε με καλή καρδιά εις το τραπέζι φέρνει.
Ήνομε το καλό κρασί κι ύστερα μ' αγκαλιάζει
και μ' αποβγάνει ο συγγενής γιατί γοργοβραδιάζει.
Και λει, μου η απιδέ θάνε πάντα δική σου
να τρώεις τα μαυράπια να παίρνεις και μαζί σου
Μελιδόνι, Αύγουστος 1993

Χιλιόπλουμιστρα Κρήτη μου όντε στ' ανασταυρούμαι
ανάσκελα γη μπρούμυτα γη δίπλα δεν κοιμούμαι

ΝΙΚΟΛΑΣ ΠΛΑΤΣΙΔΑΚΗΣ

Δυστυχώς ο Νικόλας Πλατισιάδης, φίλος των
Αρμένων και τακτικός συνεργάτης της εφημερίδας μας
δεν είναι ποια μαζί μας. Ο αίτός της μαδάρας πέθανε στη
κορυφή του Αγίου Πνεύματος, την παραμονή της εορτής
του Αγίου Πνεύματος. Ο Νικόλας έζησε για χρόνια στην
Αμερική, αλλά το πνεύμα του ήταν στον Αποκόρωνα. Στις
αμέτρητες μαντινάδες και ριζίτικα τραγούδια που έγραψε
φαίνεται η αγάπη και ο πόθος για τη Μαδάρα και για
κάθε γωνιά του Αποκόρωνα. Ζωηρές συμπαράστατης της
εφημερίδας μας δεν παρέλειπε να μας στέλνει την
ποιητική του ανταπόκριση. Θα μας λείψει - κι εσύ και
τα ποιήματά σου - Νικόλα Πλατισιάδη.

“Ε”.

Ο ΚΛΗΔΟΝΑΣ ΣΤ' ΑΡΜΕΝΟΥΣ

Ανοίγουμε τον κλήδονα στ' Αϊ Γιαννιού τη χάρη
κι απού 'χει καλό ριζικό ας έρθει να το πάρει

Και για να μαθαίνουν τα κοπέλια μας
κλήδονας είναι μια λαϊκή τελετή που γίνεται
κάθε χρόνο, στις 23 Ιουνίου, παραμονή της
γιορτής τ' Αϊ Γιαννιού. Μετά τις φωτιές τ' Αϊ
Γιαννιού που ανάβουν στις γειτονιές
μοζεύοντας άντρες και γυναίκες, προπόντων
νέες και νέοι, ανύπαντροι και βγάνουν το
κλήδονα. Μέσα σ' ένα παίι με νερό που από
την προηγούμενη μέρα είχε βάλει
ανύπαντρη κοπελιά, και που το ήνε
αμίηπτο, επειδή την ώρα που το βάζουν δεν
πρέπει να μιλούν, βάζει ο καθένας από ένα
αντικείμενο. Το βρόδου του κλήδονα μια
πληκωμένη γυναίκα βγάζει ένα-ένα τ'
αντικείμενα αρχίζοντας με το στιχάκι
“Ανοίγομαι το κλήδονα στ' Αϊ Γιαννιού
τη χάρη τσι Καθομοίρας το παιδί ας
έρθει να το πάρει”. Έτσι ένας-ένας
παίρνει τ' αντικείμενό του,
αφιερώνοντας του οι άηθοι
παρευρισκόμενοι μια
μαντινάδα που πιστεύουν
ότι του ανήκει. Δεν είναι
και πολλή χρόνια που και
γώ ανασταυρούμαι απού
ανάβωμε τσι φωτιές και
ηηδούσαμε μικιοί και
μεγάθοι από πάνω
και βγάνωμε
και το κλή-
δονα, ίσως
τις τελευταίες
του φορές,
που αηθού στη Γαϊδουροκλιήστρα.

Περισσότερα όμως μου διηγάτε για
το κλήδονα και γι' άηθα πολλή, απάνω-κάτω
πάει από το σπίτι μας, τ' Αβεράκι ο Μιχάλης
και θυμάται ανθρώπους και πράματα που
τώρα πια μάλλον είναι ιστορία.

Εμαζεύοταν ήπει όχι μόνο η απάνω
γειτονιά, αηθά ούθο το χωριό. Διοργανωτής
τσι ήπια φορές φαίνεται ήτανε ο. Έκανε ήπει
ομάδες, μια ομάδα ήτανε η Ερήνη και η
Κούθλα του Τερεζογιάννη -η άηθη ομάδα η
γιατρός ο Μεθισσός Γκάτενα με τη
Σφυριδοήνη- η άηθη η Μαρίκα η
Μιχελογιάννη - η Λαμπαθήνα, η Μαρία του
Παπαδοσταύρου, εκιάτονε και φτος ο
Ζάχαρης κι ο Μανωλής τα Καβρουλήκια κι
ούθοι γι' αποδέθοιποι μερακλήδες.
Εβγάνανε ήποπόν τσι κληδόνους με
ήυκναράκια, επαίζανε τσ' ομάδες, τα
σκατούθια, με πετραδάκια, έργα και ημέρες
άηθου καιρού. Όργανα να δουν τα μάθια
σας, έπαίζαν το θιαμπόθι, φυσαρμόνικα με
το Κούργιαθο (το χοχλιό τσι θάλασσα),
βιοή έπαίζε η Βαγγελιό του Παπαδοσταύρου.

Επαινούσαμε μωρέ, μου ήπει ο
Μιχάλης καλή και πούντα δα τούτονα τα
πράματα, μ' αυτά εμείς διασκεδάσαμε και
τα διατηρήσαμε, εδά εσύ και κιανά δυο

άηθοι τα ψάχνεται και τα συζητάτε, σε ήπιο
ούτε που θα τα θυμάται κανείς. Άκουες μου
ήπει από “το κοπανίζουν τσι πιπέρι του
διαόθου οι καλογέροι” μέχρι τσι μαντινάδες
του κλήδονα που ήπει ο εις τ' άηθού και
γεθούσαμε πολλήδες φορές ως το πρωί.
Θυμάται το Νικολή να τραγουδεί τσι
Βαγγελιώδες που βάστα το βιοή:

“Θα μου το δώσεις
κοπελιά για να σου το ζητήσω
το Μαντολήνο δηλαδή
που θέλω να κουρντίσω”.

“Θα μου το δώσεις
κοπελιά για να σου το γυρέψω
το μαντολήνο δηλαδή
που θέλω να το παίξω”.

Εγώ θυμούμαι ήες κι
ήτανε χτες, το γέρο Αβέρο το
Δημήτρη, του Μιχάλη το
πατέρα, να κάθεται στη
καντουνάδα και να τραγουδεί:

“Πύργος μ' ογδόντα πατωσιές
κι εζήντα μπουτσουναρές
γι' αυτά δεν ήρθες οφραγάς
οπουόνα ήγομάρες”.

“Πύργος μ' εζήντα πατωσιές
κι ένα ονταδάκι
γιάντα δεν ήρθες την αυγή
που σ' ήθελα ήπιο”.

Αυτές κι άηθες ήπια
Ξετσίπωτες μαντινάδες έήεαν
οι μεγαήτεροι για να ανεβάσουν το κέφι,
περνώντας βέβαια και η ώρα.

Ήντα να πρωτοθυμηθώ μου
Ξανάηπει, το Γιώργη το χωρατατζή, απού
τονε πιένωμε οθέ το σπίτι του και του 'ρθε η
αναγούθλα, μα πιτόπου που το ντουρντίσαμε
το μαντιναδάκι πως:

“Όντε τονε παιρνούσανε
να πάει τσι μεράς του
ίδια στου Τζίμη τσι σικιές
έβγανε τ' αντερό του”!!!

Στ' αήωνια και τα σόχωρα απού 'χαμε
τα πρόβατα μας, είχανε παραγγελιά οι
γονέοι μας να τα φυλήμε, μα μες κοπέλια -
που νους - εβγάνωμε το κλήδονα. Μια χρονιά
θυμούμαι, γυρίζω το βρόδου στ' αήωνι και
τα οζά φευγάτα, εκουζουλήθηκα μου ήπει,
εμάζοξα πεντέξι και τα ψάχναμε τσι καθήπες,
ξημερώματα τα βρήκαμε τσι Γαθινές κ'
ευτυχώς δεν εμπήκανε σε πράμα μουρέθλα,
ήθεθα φάω ραβδέδες τσι χρονιάς μου.

Γιάννης Τερεζάκης
ΑΡΜΕΝΟΙ - Μάης 1998



ΟΙ ΑΡΜΕΝΟΙ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΜΕΝΙΟΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑΣ (1211-1669)

Οι μαρτυρίες των πηγών

1. Η Εκκλησία του Αι Γιώργη του Καλοσυκιά

Σε συμβόλαιο του 1596(;) του νοτάρου (συμβολαιογράφου) Χανίων Κατή, αναφέρεται η εκκλησία του Αι Γιώργη του Καλοσυκιά, που ερείπια της μόνο υπάρχουν σήμερα¹. Η εκκλησία αυτή ανήκε στο οικογενειακό μοναστήρι του Σωτήρος Χριστού του Ασπалаθέ, οι ιδιοκτήτες του οποίου συμφωνούν με τον εφημέριο του μοναστηριού, έναντι αμοιβής, 20 μουζουριών σταριού το χρόνο: "ο εφημέριος να παένει και ανά μήναν μίαν φοράν εις τον ναόν του μεΓάλου γεωργίου του καλοσυκιά, να κάμνη, μίαν

(Antonio Trivan) υπήρχαν τότε εις το "Φρούριον Χανίων", 314 χωριά, από τα οποία 83 στο Ακρωτήρι, 20 στα Σφακιά, 57 στον Αποκόρωνα, 94 στην Κίσιαμο, και 60 στο Σέλινο. Στα χωριά του Αποκόρωνου περιλαμβάνονται και οι Αρμένιοι².



Ο Αι-Γιώργης στον Καλοσυκιά όπως είναι σήμερα.

3. Εποικισμοί Αρμενίων στην Κρήτη κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας

α) Από την μελέτη των πηγών βγαίνει το συμπέρασμα πως, μετά τον εποικισμό του δέκατου αιώνα, θα περάσει μακρό χρονικό διάστημα για να επαναληφθεί νέος.

Φαίνεται ακόμα ότι χάνουν οι εποικισθέντες -Αρμένιοι την οντότητα/ αυτοτέλειά τους- αφομοιώθηκαν, έφυγαν, έσβησαν ή αφανίστηκαν;

β) Το 1363 και το 1414 (όπως δείχνουν τα έγγραφα τα οποία εδημοσίευσαν οι Θεοτόκης, Νοϊρετ, Τωμαδάκης), η Ενετία συμφωνεί να γίνουν εποικισμοί Αρμενίων στην Κρήτη:

Σε έγγραφο, με ημερομηνία 1 Ιουλίου 1363, αναφέρεται ότι "δύο χιλιάδες Αρμένιοι, πλην των υπηρετών, επιθυμούν να μετακινηθούν εις Κρήτην, αφού δοθή εις αυτούς τόπος προς συνοικισμόν και θεωρηθώσιν ούτοι ως Βενετοί [...] απεφασίσθη [να τους δοθή] ναός αρχαίος όστις ευρίσκεται εν Χάνδακι και ονομάζεται ναός των Αρμενίων, προσέτι και ο αγρός ο άλλωστε των Ιουδαίων, κατάλληλος προς ανέγερσιν οικοδομών και άλλων χρησίμων..."

γ) Στο Ηράκλειο διατηρείται, από το 1636

μέχρι σήμερα, αρμενική εκκλησία.

δ) Στα Χανιά, στον άγιο Λουκά, βρέθηκαν επιτύμβιες επιγραφές με αρμενική γραφή.

ΧΑΡ. ΜΠ.

1. Το συμβόλαιο αυτό βρέθηκε στην Ιερά Μονή του Προφήτη Ηλία Ρούστικων Ρεθύμνου, και το δημοσίευσε, το 1915, ο Ανδρ. Βουρδουμπάκης στην "Χριστιανική Κρήτη", έτος Β', τεύχος 3, σελίδα 347 κε. Ο συμβολαιογράφος Κατής απ' ότι φαίνεται, δεν εγνώριζε και πολλά γράμματα, το κείμενό του όμως φανερώνει πως το γλωσσικό ιδίωμα της εποχής -πριν τετρακόσια δηλαδή χρόνια- δεν διέφερε και πολύ από το σημερινό.

2. Μ. Ι. Μανούσασκα, "Η παρά Trivan απογραφή της Κρήτης". "Κρητικά Χρονικά", τομ. Γ' 1949, σελ. 35-59. Ν. Τωμαδάκης "Αντωνίου Τριβάν Διηγήσεις περί Κρήτης", "Νέα Εστία" τομ. ΙΒ' 1932, σελ. 847-852.



Ο Αι-Γιώργης στον Καλοσυκιά πριν από είκοσι περίπου χρόνια (φωτο. από το αρχείο του «Κριτοβουλίδης».)

λειτουργείαν[...] να παένει, ή να πέμπει, να λειτουργά τον μέγα Γεώργιον κάτω μήναν."

2. Οι Αρμένιοι το 1645

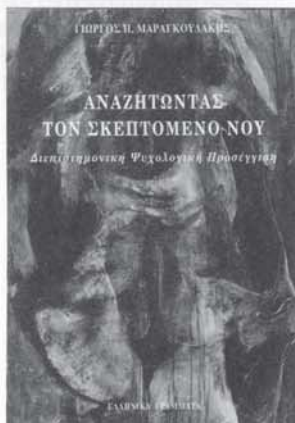
Κατά την απογραφή της Κρήτης του 1645, σύμφωνα με το χειρόγραφο του Αντωνίου Τριβάν

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

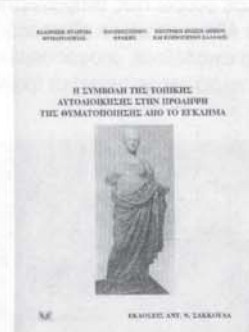


Κυκλοφόρησαν τελευταία δύο εκλεκτά βιβλία, τα οποία και μας έστειλαν οι συγγραφείς τους, ανώτεροι εκπαιδευτικοί, Επίτιμοι Σύμβουλοι του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, οι οποίοι και συνδέονται φιλικά με το χωριό μας και την 'Ελευθερόπολη".

Τα βιβλία αυτά είναι:



ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΣΚΕΠΤΟΜΕΝΟ ΝΟΥ
Διεπιστημονική Ψυχολογική προσέγγιση
Γεωργίου Μαραγκουδάκη

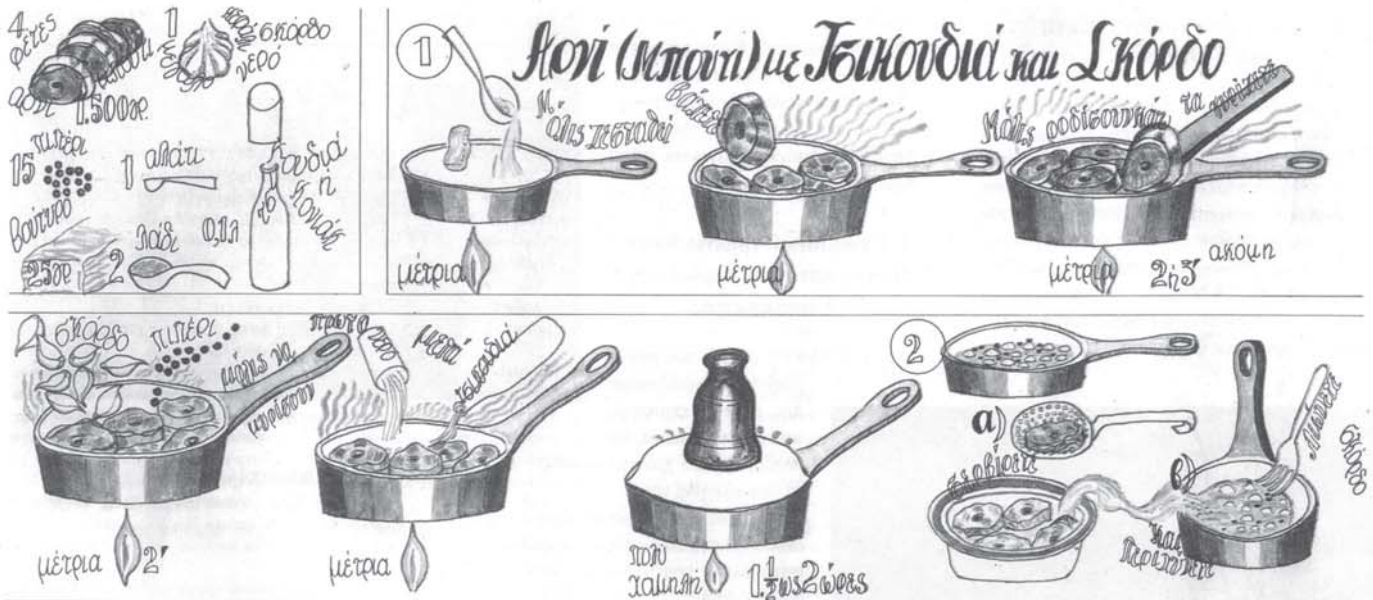


Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

Έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας θυματολογίας ημερίδα της 7 Μαΐου 1997 με εισηγητές τους: Εμ. Ανδριανάκη, Γεωργ. Σταθάς, Γιάννη Πανούση, Παναγ. Χριστινιάκη, Ανδρέα Φάκου, Νικ. Πετρουδάκη, Δημ. Βαθιανδρά, Ορφέα Περίδη, Γεώργ. Παννόπουλου.

Η Αρμενιανή κουζίνα

ΑΡΝΙ (μπούτι) ΜΕ ΤΣΙΚΟΥΔΙΑ ΚΑΙ ΣΚΟΡΔΟ



Σημείωση για τη σχεδιασμένη συνταγή

Η ποσότητα του σκόρδου θα σας τρομάξει, αλλά μην ανησυχείτε. Η μυρωδιά του σκόρδου εξαφανίζεται σχεδόν με το οινόπνευμα. Αντί για τσοκουδιά μπορείτε να βάλετε ένα καλό ξηρό μπράντι. Ποτέ Μεταξά, γιατί έχει πολύ ιδιαίτερο κι έντονο άρωμα. Φτιάξτε αυτή τη συνταγή όταν βγαίνουν τα φρέσκα σκόρδα. Γίνεται πολύ πιο νόστιμη. Το μόνο που έχω να σας τονίσω είναι το ερμητικό κλείσιμο της κατσαρόλας. Μην επιτρέψετε σ' αυτή τη τόσο νόστιμη σάλτσα να εξαφανιστεί στον αέρα. Με τον ίδιο τρόπο μπορείτε να φτιάξετε και κοτόπουλο.

Στις 21 Ιουλίου συμπληρώνονται τρία χρόνια από το θάνατο του χωριανού μας καλλιτέχνη, και φημισμένου μάγειρα Στέλιου Αναστασιάδη. Σήμερα αναδημοσιεύουμε μια εικονογραφημένη συνταγή από το βιβλίο του "ΕΚΑΤΟ ΚΑΙ ... ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΝΤΑΓΕΣ", Εκδ. Εξάντας Αθήνα 1989. Στο επόμενο τεύχος, με τη συμπλήρωση τριών χρόνων από το θάνατό του θα έχουμε μια αναλυτική αναφορά.

Η ΡΟΥΓΟΠΟΡΤΑ

Κάμποσοι Αρμενιανοί, άνδρες και γυναίκες, κι αμιά σαρανταπενταρέ θαρρώ πως αναμαζωχτήκαμε από την Κρήτη την Αθήνα μ' και το εξωτερικό και χωρίς κρηιά - καθά να καταλάβομε, αποφασίσαμε να κάμομε μια βόλτα στο χωριό μας με "μέσο" τη "ρουγόπορτα".

Ήτανε πρωί του Μάη, οκτώ ποθές η ώρα, που επέρναμε τη στροφή του πατηπριού και γρικούμε τη καμπάνα του Αϊ Γιάννη. Θα 'ναι ο Γιώργης, εσκεφτήκαμε και παίζι τη καμπάνα για να πάνε τα κοπέλια στο σκολήδι. Μετά από ηλιγάκι ώρα, βουβοί και σκεφτικοί ανε-

βαίναμε τη ρούγα κι ο καθένας μας αναρωτιούντανε ποιος θα μας άνοιγε τη ρουγόπορτα.

- Άτζεμπης θα' ναι κι ανείς να μας ανοίξει; ερώτηξε φωναχτά ένας από τη παρέα.

- Να μας σε στρώσει και κανένα χαλί να πατήσωμε; απόσωσε ο άλλος.

- Διάθε το βασιλόπουλο, που θέλει και χαλιά! Συμπλήρωσε περιπαικτικά ένας τρίτος και ξέσπασε σε τρανταχτά γέλια. Ούλοι εγελάσαμε με τη ψυχή μας, και σταματημό δεν είχαμε με τούτονα το κωστό, ώσπου ανεβήκαμε ούλο το ριζωμα κι εφτάσαμε δεξω από τη ρουγόπορτα. Μονομιάς τα γέλια και οι φωνές εσταματήσανε, οι αναπνοές μας εκοπήκανε, τα βήματά μας εκαρφώσανε στην ορθάνοικτη ρουγόπορτα και το αίμα μας επάγωσε. Μια γραί ενενήντα και, χρονώ, απής ήπιε το νερό του μαστραπά, και όπως εισοβόηζε τη θάνα στη θάναθέστρα εμονοηόγα: "Γιάδε μωρέ τουτοσές ο μαστραπάς ιστορία που την έχει" Ύστερα αποκρεμάστηκε και αστράλιξε το μαστραπά από 'να κουτσάκι ται μουνιάς, πριχού κάτωει στο πεζούλι, και Σα να μη μας είχε δει, μας έδειξε το τυρί



ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΙΩ. ΒΑΣΜΟΥΛΑΚΗΣ

ένας ευπατριδής



Σοφοκλή Βενιζέλο, ως τους υπουργούς προϊσταμένους του- τον χαρακτήρα, την εντιμότητα και αντικειμενικότητά του στην διαχείριση του χρήματος και της περιουσίας του Δημοσίου που του εμπιστευόταν, γνώριζαν την απλότητα και την λιτότητα της διαβίωσής του...

Οι παλιότεροι αρμενιανοί -που μαζί με το Βασμούλη χάνουμε κι ένα κομμάτι της ζωής μας- θυμόμαστε κείνο το ημιπόγειο της οδού Δροσοπούλου 101, που έμενε με νοίκι, και φιλοξενούσε συνεχώς χωριανούς, γνωστούς, συγγενείς, ασθενείς και οδοιπόρους. Όπου βρίσκαμε αποκούμπι, κουράγιο και δύναμη, για να βγούμε και να διαβούμε στους άγνωστους κι άξενους δρόμους με τα καρφιά, να ορθοποδήσουμε και να περπατήσουμε κατόπιν άνετα και σταθερά...

Η ηλικία, με τα βαριά που φορτώνει τους ώμους του ανθρώπου, είχε τελευταία καθιλώσει στην καρέκλα του σπιτιού του αυτόν τον Κρητικό αετό, που, κι ως ήτανε πια ένας "αετός χωρίς φτερά", διατηρούσε πάντα την αγέρωχη περηφάνεια, τη λεβεντιά και την αρχοντιά των ανθρώπων του σπιτιού του, του χωριού του και του ηγισιού του.

Δημήτρη, χαιρε!

XAP. ΜΠ.



Γράφοντας για τον Δημήτρη Βασμούλακη δύο λόγια "επί του πιστηρίου", όπου βρισκόταν το προηγούμενο φύλλο της "Ελευθερόπολης" όταν πήραμε το θλιβερό άγγελμα του θανάτου του, σημειώναμε πως ένας ξεχωριστός για την καλοσύνη, την ανθρωπιά, την αρχοντιά και την ευγένεια του άνθρωπος του χωριού μας έφυγε από κοντά μας.

"Εσιγανέψαν οι καιροί, πάγανε κι οι γι' ανέμοι πάγαν κι εμένα οι στρατές μου..."

Και όπως νοερά τον αποχαιρετούσαμε καθώς πετούσε στους ουρανούς των ψυχών,

νοιούθαμε σα ν' αποχαιρετούσαμε μαζί κι ένα κόσμο ολόκληρο αξιών και ονείρων που έφευγε κι εκείνος μαζί του, δίχως ν' αφήνει πίσω του παρά ελάχιστους για να τον συνεχίζουν και να μας τον θυμίζουν. Γιατί "ο Βασμούλης" ήταν, καθώς θα 'λεγε ο ποιητής, από τη φυλή

των ανθρώπων που τελειώνουν...

Άνθρωπος με πνευματική καλλιέργεια κι επιστημονικό οπλισμό, είχε μια λαμπρή επαγγελματική σταδιοδρομία, την οποία ποτέ δεν χρησιμοποίησε για προσωπικά οφέλη και ιδιοτελείς επιδιιώξεις.

Άνθρωπος απλός, φιλικός και προσιτός, λάτρευε το χωριό του και τους χωριανούς του, που βρισκανε κοντά του πάντα στοργή και βοήθεια, σ' ό,τι μπορούσε και περνούσε από το χέρι του να κάμει γι' αυτούς.

"Πήγαινε στου Βασμούλη", παραγγέλναν οι παλιότεροι στους δικούς τους και στους γνωστούς τους, όταν αυτοί φεύγανε στην Αθήνα για δουλειά, γιαιρεία, σπουδές, κι άλλες ανάγκες καθημερινές, και δεν ξέρανε, κείνα τα δύσκολα και στερημένα χρόνια, πως να κινήσουν, που ν' ακουμπήσουν, και πως ν' αρχινίσουν τον βηματισμό τους σ' έναν άγνωστο, σκληρό κι απρόσιτο κόσμο που σ' αγρίευε, σε τρώμαζε και σ' απόδιωχνε. Κι ερχόσουν "στου Βασμούλη", που σ' εδέχονταν καλοσυνάτα και φιλικά, σε φιλοξενούσε και σ' οδηγούσε, λέγοντάς σου που να πάεις, από μέρους του, ποιόν να ιδείς, και πως να φερθείς, δίνοντας σου το κλειδί ν' ανοίξεις πόρτες κλειστές, ψυχρές κι απρόσιτες γραφείων, νοσοκομείων, πόρτες δουλειάς που γίνονταν συχνά πόρτες χαράς και προκοπής...

Ο "Μήτσος ο Βασμούλης" ήταν ένας σπουδαίος άνθρωπος, που η ακεραιότητα, η σεμνότητα, η ικανότητα κι η εργατικότητα του επέβαλλαν τον σεβασμό του και από τους ισχυρούς, γιατί γνώριζαν όλοι τους -από τον

+ συνέχεια από τη σελίδα 6

εκουβιάσε στη ράχη του. Ένας από τη παρέα μουρμούρισε στο αυτί του διπλανού ντου, πως τούτνη τη γραι την είχε για αποθαμ... μα δεν επρόσβαζε να αποπεί τη φράση. Ο άλλος τούκλεισε το στόμα γιατί η γραι ξανάρκισε το μονόλογο. "Ε κατομοίρη Σ... - είψε ένα όνομα μα κιανείς μας δεν θυμάται ποιο - απού πήρες τη κονσέρβα από το κονσερβοποιείο, εφκαίρε-σες τσι μπάμιες σ' ένα τσικαλάκι, ύστερα στη κάτω μπάντα στο ποταμό, εξενταντούίσιες το ντενεκέ κι απόης τον έδωσες στο ντερμιτζίδικο του Λερά. Ο ντερμιτζής του κόλλησε ένα ντενεκεδένιο χεράκι και εμε-τάτρεψε τελικά το κονσερβοντενεκέ σ' ένα τέλειο μαστραπά". Πάιρνει μια μεγάλη αναπνοή, σωνηπρά το μαστραπά που πρωτύτερα εσωτέρεψε στη μουρνιά και συνεχίζει. Σα μεγάλωσε ο βηαστάός σου και πήγαινε στο σκοθειό, τούτονε το μαστραπαδάκι τούδωκες να πίνο το γάλα ντου. Μόνο πού 'ναι μεγάλο και να του το γεμίζουνε, δεν το πιστεύω, ας είναι όμως...

Ένα ποδοβολητό, σα πορπατηξιά ανθρώπου, που ήρχοντανε από το σκοθειό, έσβησε τα τελευταία λόγια της γραις και έμπεψε ουλονών μας τη σκέψη και το νου ωθέ τη μεσοχωριά, απούνε το σκοθιό.

- Θάνε τα κοπέλια του σκοθειού, είψε ένας μας. Απούπιανε τη σκόνη - γάλα, που τονε δούνουνε κάθε πρωί, συσσίτιο από την Αμερικάνικη βοήθεια, και πάνε εδά στη χαβούζα να ξεπλύνουνε τα μαστραπαδάκια ντωνε.

- Οφέτος είναι εκατόν είκοσι γραμμένα, γι αυτό και ακούεται τόσο να τραβάνε, συμπλήρωσε ένας άλλος τη παρээς.

-Δυο δυο όπως τα βάνουνε στη σειρά, η πρώτη δυάδα θάνε στου Ρήγα το φούρνο ποθές και η τελευταία στου Ζαβιανέλη το μαγαζί, έκανε υπόθεση ένας τρίτος.

-Εμένα η μάνα μου, μου πήρε από του Μανιούδη

τουπραματευτή, ένα νικηθένιο μαστραπαδάκι για να πίνω το γάλα μου στο σκοθιό πετόχτηκα κι 'γώ σαν κοκοράκι.

Με τη κουβέντα εφτάξαμε σιγά σιγά στο σκοθειό, ανεβήκαμε στο περίβολο κι εστραλήξαμε στον ίοκιο του πεύκου που είναι ωθέ τον δρόμο, γιατί ωστόσο είχε μεσημεριάσει και έκανε ζέστη. Τα κοπέλια ήτανε μέσα σται τάξεις που ται διαβάζει ο Παπά - Λευτέρης γι αυτό Δε βγαίνει άκνα. Στη μεσαία αίθουσα του χι-ριού ο Χαραλαμπακός έχει Τρίτη και Τετάρτη τάξη, κι ούτε από κει ακουεται πράμα. Την έκθεση πρέπει πως νάχουνε, γη κοιμούνται όλοι μαζί δάσκαλοι και μαθη-τές. Στην απάνω μπάντα, ωθέ του Παπαδογιάννη το κήπο είναι οι δυο μικιές τάξεις που ται 'χει η Μαρία η Σκανδάλη. Πασκίζει η κατομοίρα ν' ανοίξει ται κεφα-λής τω κοπελιώ τησ Πρώτης τάξης να τωνε βάλει δέκα γράμματα, κι απόης στη Δευτέρα τάξη να τω τη κλεί-σει μπας και στραλήξουνε μέσα, μπάρεμου το μισά.

Θυμούμαι μια μέρα, ωντεν' έπιενα στη Πρώτη τάξη και γώ, που ήθελε να μας σε μάθει τη λέξη "μέλι" έφερε από το σπίτι τησ ένα μπουκαλάκι μέλι, έμπεψε δυο κοπέλια να φέρουνε απόξω είκοσι έξι ασπαθαθ-τοιτες - τόσα είμαστε τα κοπέλια στη Πρώτη τάξη - κι αφού εγλήψαμε το μέλι μιας ασπαθαθότοιτας ο κα-θένας μας, μας έβαλε να συλληβίσουμε ούλα μαζί και δυνατά: μ και ε μέέ, να φωνιάζομε εμείς, ή και η ήήή, να ξαναφωνιάζομε. Ύστερα εκρέμασε το μπουκαλάκι με το μέλι, που απούμεινε στο τοίχο, κι από κάτω ένα χαρτονάκι πούγραφε "μέλι". Εκτός από το μελάκι τ' αγκαράθου που κότעה εγώ το κατοριζίκο, πρώτη φορά εδοκίμασα αληθινό μέλι, γι αυτό και το θυμού-μαι.

Είναι Μάης, η ώρα έχει πορπατήξει, κοντεύει με-σημέρι κι είναι ζέστη. Ένας τούάλαχος, σα να σαλεύου-νε ντενεκέδες, αποσώνει στ' αυθιά μας και μας σε βγά-

νει από τσι παλιές μας θύμψεις. Τα σαράντα πέντε κοπελάκια τησ Δασκάλας τραβούνε από τησ θήκες τα μαστραπαδάκια ντωνε, τα χτυπούνε με ρυθμό απάνω στα θρανία, οι φωνές τωνε σμίγουνε σε χορωδία και τραγουδάνε ούλα μαζί το "Κυ-ρίο δι-ψι-ο-μεν". Οπως ξαφνικά αρχινίξανε το ... τραγούδι ετσά και το σταμα-τήσανε μόλις το 'πανε δυο τρεις φορές. Η πόρτα ανοί-γει και δυο από τα μεγαλύτερα τησ Δευτέρης τάξης, βγαίνουνε όξω, βαστούνε από τ' αυθιά ένα παίνι και τραβούνε οθέ τη Γραι Φυθιά.

Δεν έχει σημασία ανέ πιαίνανε στη Χαβούζα γη στο Πλάτανο. Ανε γοργογαίρουνε γη ανέ παίζουνε λιγάκι ώρα σται ποταμούς κι αφήκανε τ' άλλα να διψούνε. Σημοσία μεγάλη έχει πως αυτά και πολλή άλλα παρό-μοια γη διαφορετικά ενγίνηκανε πριν από κάμποσα χρό-νια, που υπήρχε και ελεπουργούσε ΤΡΙΘΕΣΙΟ ΔΗΜΟΤΙ-ΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΑΡΜΕΝΩΝ. Τα σαράντα πέντε κοπέλια τησ Πρώτης και Δευτέρης τάξης που κείνονα το Μήν εκά-μανε τη φασαρία με τα ντενεκάκια ντωνε, είμαστε εμείς οι σημερνοί, με τη φαντασία, επισκέπτες, του παλιού σκοθιού. Είμαστε εμείς, που σήμερα το πρωί από το πατητήρι ακούσαμε τη καμπάνα. Μόνο που η καμπά-να δεν έπαιζε γη το σκοθειό, έπαιζε νεκρικά, έπαιζε γη τη Δασκάλα μας, που μέχρι χθες αποτελούσε την οδοζώντανη τελευταία θύμηση του σκοθειού των Αρ-μένων, του σκοθειού μας. Αιωνία σου η μνήμη κυρία Μαρία αιωνία σου η μνήμη κυρά Δασκάλα μας.

Ο ΎΣΤΕΡΟΣ

Υ.Γ. Μια πρόταση κάνω, γη τσ' Αρμενιανούς πού-χουνε δυο αυθιά. Μήπως το σχέδιο "Καποδίστριας" ήω μήπως, θα πρέπει να λειτουργήσει το Γυμνάσιο Δήμου Αρμένων" με έδρο τσ' Αρμένους; το χώρο τον έχομε τη θέληση την έχομε; Ερώτηση κάνω και θα περιμένω απάντηση. Ευχαριστώ.

Στη δασκάλα μας



Στη φωτογραφία "ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΝΘΥΜΙΟΝ ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ 1965 - 1966". Διακρίνονται ανάμεσα στους μαθητές η Διευθύντρια του σχολείου κ. Σκανδάλη Μαρία και οι δάσκαλοι κ.κ. Καλλιτσάκης Χρήστος και Κεκάκη Καλλιτσάκη Ιωάννα.

Αγαπητοί χωριανοί και φίλοι σήμερα ήρθαμε εδώ, για να αποχαιρετήσουμε την δασκάλα μας. Τον άνθρωπο που για πολλά χρόνια προσέφερε τις γνώσεις της στο σχολείο μας. Είναι από τους τελευταίους χωριανούς μας δασκάλους που δίδαξαν και στο σχολείο μας.

Ήταν ένας ευσυνειδητός εκπαιδευτικός γι' αυτό ευ-

συνεχίζουν τα Αρμενιανάκια στα γράμματα.

Δεν είναι τυχαίο που το χωριό μας διακρίνεται για τους επιστήμονες που έχει βγάλει στην κοινωνία. Η Σκανδάλη Μαρία, "η δασκάλα μας" υπηρέτησε για πολλά χρόνια στο Δημοτικό σχολείο ως Διευθύντρια. Στα τελευταία χρόνια της καριέρας της επειδή δεν υπήρχε

τύχησε πάρα πολλούς από τους μαθητές της να προχωρούν και να σπουδάζουν σε Πανεπιστήμια και άλλες σχολές αλλά και όσοι δεν προχωρούσαν τόσο πολύ στα γράμματα έπαιρναν την Παιδεία που χρειαζόταν για να γίνουν άνθρωποι καταρτισμένοι και ολοκληρωμένοι στην κοινωνία. Αλλά πάνω από όλα βοήθησε ώστε να δημιουργηθεί η ευγενής άμυλα και παράδοση να

αντίστοιχη θέση στο σχολείο μας μετατέθηκε και υπηρέτησε στο σχολείο της Σούδας. Αξέχαστες θα μας μείνουν οι εκδρομές που πηγαίναμε σ' ολόκληρη τη Κρήτη και για να εξοικονομήσουμε τα έξοδα που τα χρόνια εκείνα ήταν δύσκολα να βρεθούν, τα εξοικονομούσαμε από τα "κουκολόγια" ώστε η συμμετοχή μας να είναι μηδαμινή.

Ποιος θα ξεχάσει τα πειράματα στη Φυσική και στη Χημεία τα απογεύματα ώστε το μάθημα να γίνεται παιγνίδι αλλά περισσότερο κατανοητό. Ακόμα υπάρχουν τα όργανα της Φυσικής και της Χημείας της εποχής εκείνης και περιμένουν στο γραφείο της ίσως για να ξαναχρησιμοποιηθούν κάποτε. Επίσης τις "Επιδείξεις" με έξυπνα παιγνίδια, στο τέλος του χρόνου με έπαθλο σοκολάτες.

Το μεγάλο παράπονο αλλά και πόνος ήταν όταν έβλεπε ότι το σχολείο της χρόνο με το χρόνο άρχισε να φθίνει από μαθητές ώσπου έφθασε στο σημείο να κλείσει. Αυτό ήταν ίσως το μόνο πράγμα σ' εμάς τους μαθητές της που δεν θα συγχωρήσει ποτέ ανεξάρτητα από τις νέες συνθήκες που είχαν δημιουργηθεί και αν η πράξη αυτή ήταν σωστή ή λάθος. Διότι είχε αφιερώσει όλη της την ζωή ακόμα και την προσωπική γι' αυτό το σχολείο της. Όπως το αισθανόταν.

Θα σε θυμόμαστε πάντα.

Ο επικήδειος αυτός διαβάστηκε από τον πρόεδρο της Κοινότητας μας, Νίκο Μαντωνανάκη, στην κηδεία της Μαρίας Σκανδάλη.

Το Άγιο Πάσχα στο χωριό μας

Με μεγαλοπρέπεια κι ευλάβεια γιορτάστηκε και φέτος το Άγιο Πάσχα στο όμορφο χωριό μας, τους Αρμένους. Μεγάλη συμμετοχή του κόσμου κάθε βράδυ στις Ακολουθίες του Νυμφίου. Από νωρίς κάθε βράδυ τα παιδιά της Ενορίας με τη βοήθεια του εφημερίου μας παπά Μανώλη Νικολακάκη έκαναν πρόβες και έψαλαν τα εγκώμια. Τη Μεγάλη Παρασκευή το πρωί, κυρίες και παιδιά του χωριού έφεραν διάφορα λουλούδια και εστόλισαν τον Επιτάφιο. Στις 11 έγινε η Αποκαθήλωση, ενώ οι καμπάνες της Εκκλησίας χτυπούσαν πένθιμα. Το βράδυ, στον Επιτάφιο, δύο χορωδίες των μεγάλων και των παιδιών έψαλαν τα εγκώμια. Στο τέλος έγινε η καθιερωμένη Περιφορά του Επιταφίου στο χωριό, με τη συμμετοχή όλων, που κατέληξε στο Νεκροταφείο του χωριού, όπου ο εφημέριος μας διάβασε τρισάγιο για την ανάπαυση των ψυχών.

Το Μεγάλο Σάββατο, η Εκκλησία του Αγίου Νικολάου ντύθηκε στα γιορτινά της. Στις 11 το βράδυ οι καμπάνες κτύπησαν για την Ανάσταση. Με ιδιαίτερη χαρά και λαμπρότητα το χωριό μας υποδέχτηκε το βράδυ της Ανάστασης το Πανάγιο Φως, το οποίο παραλήφθηκε και ήλθε στο χωριό μας με τη φροντίδα του εφημερίου μας. Δεν έλειψε βέβαια και το πατροπαράδοτο κάψιμο του Ιούδα



στη πλατεία του χωριού. Τη Κυριακή του Πάσχα, στις 5 το απόγευμα έγινε η Διπλανάσταση, στη συνέχεια η λιτάνευση γύρω από την Εκκλησία διαβάστηκε το Ευαγγέλιο στην Ελληνική και στην Αγγλική γλώσσα, όπως έχει καθιερωθεί κάθε χρόνο

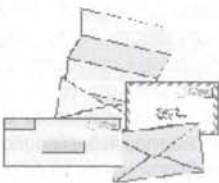
και, τέλος, ο ιερέας μοίρασε τα λουλούδια και έδωσε τις ευχές του, ανταλλάσσοντας το φίλι της αγάπης με όλους.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ και του χρόνου

Έγραψαν στην Ελευθερόπολη

Συγγενείς Αρμενιανοί σας χαιρετώ.

Λέγομαι Νικητάκης Γεώργιος για όσους δεν με γνωρίζουν και με όλο το θάρρος σας αποκαλώ συγγενείς διότι αν κανείς, μπορεί να ψάξει τις ρίζες μας λίγο πολύ θα βρεθούμε οι περισσότεροι συγγενείς.



Τυγχάνει λοιπόν να είμαι και εγώ ένας γνήσιος Αρμενιανός γέννημα θρέμμα δυστυχώς όμως οι συνθήκες της ζωής με ανάγκασαν να πάρω τα μάτια μου και την οικογένειά μου και να βρεθώ σε άλλη γη σε άλλα μέρη που λένε.

Δεν χόρτασα λοιπόν και δεν ευχαριστήθηκα τσι φωνές των κοπελιό, τσι πετεινούς να κρατούν την αυγή, τσι σκύλους θα γαβγίζουν και κάπου κάπου και κανένα με συγχωρείται γάιδαρο να τηγανίζει και να θυμάμαι τον Καβρουλοδημήτρη και για να τον ξεχωρίσω τον χασέ με μία φοροφτίρα, να του ρίχνει μια από τη μεριά της καπούλας να γίνεται σαν σίγμα τελικό και αμέσως μια από την άλλη για να 'ρχεται στα ίσια όλα αυτά και πολλά άλλα που θα χρειαζόμουν πολύ για να τα γράψω δεν τα χόρτασα και όταν η εφημερίδα σας έφθασε μέχρι εδώ που βρίσκομαι δεν θα ντραπώ να το πω ότι δάκρυσα γι' αυτή τουλάχιστον, για τον εαυτόν μου και ίσως και για πολλούς άλλους το δώμα μου είναι εδώ αλλά ο νους μου και η ψυχή μου αν υπάρχει είναι τοιμεντωμένη στην Κρήτη και ειδικά στους Αρμένους.

Ευχαριστώ λοιπόν όλους σας έναν έναν ξεχωριστά.

Συνεχίστε το υπέροχο έργο που έχετε ξεκινήσει διότι το νιώθω περισσότερο από άλλους καθόσον και εγώ όλα τα χρόνια τυγχάνω μέλος συλλόγων ευρισκόμενος σε άλλη γη που μακριά από την πατρίδα και το χωριό μας η ανάγκη γίνεται μεγαλύτερη εδώ βέβαια δεν αφορούν ξεχωριστό χωριό αλλά Κρήτες ανεξαρτήτου διαμερίσματος Κρήτης, αλλά περιφέρειας ή τόπου διαμονής με το όνομα του τόπου εδώ.

Αντά λοιπόν και πολύ επαναλαμβάνω το όνομά μου Νικητάκης Γεώργιος του Χρήστου διότι θα γνωρίζετε ότι υπάρχει και άλλος του Αντωνίου αλλά για μένα οι κύριοι κύριοι Βαγιωνήδες και πολύ άλλοι θα σας ενημερώσουν για το άτομό μου.

Σας στέλνω λοιπόν το μικρό αυτό ποσόν για μια μικρή ενίσχυση του Συλλόγου Αρμενιανών της Αθήνας και σας ευχαριστώ όλους ανεξαιρέτως, στα μέσα του Ιουλίου περίπου θα βρίσκουμε στους Αρμένους και ίσως συναντήσω κάποιους από σας.

Σας χαιρετώ με πατριωτικούς και Αρμενιανούς χαιρετισμούς.

Γεώργιος Νικητάκης

Το Δ.Σ. του Συλλόγου Αρμενιανών Αττικής "Ο Κριτοβουλίδης" επισκέφθηκε στην Ιερά Μονή Αγ. Γεωργίου "Καρυδιού" την περίοδο του Πάσχα και προσέφερε στη Μονή το ποσό των 20.000 δρχ. Η Μονή μας έστειλε το παρακάτω ευχαριστήριο.

I. M. ΚΥΔΩΝΙΑΣ & ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ
I. ΜΟΝΗ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ "ΚΑΡΥΔΙΟΥ"
ΒΑΜΟΣ 730 08 ΧΑΝΙΑ

Προς
Σύλλογο Αρμενιανών Αττικής
"ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

• Ευχαριστήριο

Αγαπητοί μου συμπατριώτες, Χριστός Ανέστη και χρόνια πολλά!

Το ηγουμενοσυμβούλιο της ιστορικής Ιεράς Μονής Αγίου Γεωργίου Καρυδιού Αποκορώνου αισθάνεται την υποχρέωση να σας ευχαριστήσει θερμά, για τη δωρεά που είχατε την καλοσύνη να μας αποστείλετε από το ταμείο του Συλλόγου σας. Απ' ότι βλέπουμε μόλις μάθατε για την ανακαίνιση του Μοναστηριού του Αγίου Γεωργίου, αμέσως ανταποκριθήκατε όπως και τόσοι άλλοι συμπατριώτες μας από τον Αποκόρωνα.

Ευχόμαστε στο Δ.Σ. και σε όλα τα μέλη του συλλόγου σας να έχετε υγεία, χαρά και ευτυχία προσωπική και οικογενειακή. Ο Θεός και ο Άγιος Γεώργιος να είναι πάντα συμπαραστάτες και βοηθοί στη ζωή σας και τις δραστηριότητές σας.

Για το Ηγουμενοσυμβούλιο
Ο ταμίας Ιερέας Βαλσαμάκης Εμμ., Βρύσες

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Στη μνήμη του Χρήστου Ιωάννου Τερεζάκη προσέφεραν για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Αρμένων η σύζυγός του Στυλιανή Τερεζάκη (60.000 δρχ.) και κ. Δέσποινα Μιχαήλ Τερεζάκη (10.000 δρχ.)

Στη μνήμη της Χρυσούλας Γεωργίου Τσακίρακη προσέφερε για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Αρμένων ο γιος της Γεώργιος Τσακίρακης (20.000 δρχ.)

Στη μνήμη του Δημητρίου Βασμουλάκη προσέφεραν για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Αρμένων, τα ανίψια του κ.κ. Ιωσήφ και Ασπασία Δημητρίου Μιχελογιάνη (50.000 δρχ.), ο κ. Μιχαήλ Βαγιωνάκης (15.000 δρχ.), ο κ. Ιωάννης Βαγιωνάκης (15.000 δρχ.), ο κ. Νικόλαος Βαγιωνάκης (15.000 δρχ.), και ο κ. Γεώργιος Φρεσκάκης (15.000 δρχ.).

Το εκκλησιαστικό συμβούλιο του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Αρμένων ευχαριστεί θερμά τους ως άνω δωρητές.

ΔΩΡΕΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Το εκκλησιαστικό συμβούλιο του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Αρμένων στη μνήμη της πρώην εκκλησιαστικού επιτρόπου και δασκάλας Μαρίας Σκανδάλη και αντι στεφάνου προσέφερε το ποσόν των (20.000 δρχ) σε άπορη οικογένεια.

Για το εκκλησιαστικό συμβούλιο.
Ο Πρόεδρος Παπά Μανώλης Νικολακάκης



Φιλοξενούμε το
εξώφυλλο του
τελευταίου τεύχους
του περιοδικού
"Κρήτη" της
Παγκρητίου
Ενώσεως Αμερικής
που μας έστειλε ο
εκδότης του και
συγχωριανός μας
Γιώργος
Τερεζάκης.

Βάλτε τώρα την Κρήτη
στα ραδιόφωνα σας.

ΕΙΡ & ΧΑΝΙΩΝ

1512 χιλιόκυκλοι στα μεσαία κύματα

Ο παγκρήτιος σταθμός για καθημερινή γέφυρα
επικοινωνίας των απανταχού Κρητιών.

Στείλετέ μας και 'σεis τις δραστηριότητες σας.
Θ' ακούγονται σ' όλη την Κρήτη,
την Ελλάδα και πολλές μεσογειακές χώρες.

ΕΙΡ & ΧΑΝΙΩΝ ΕΛΛΗΣ 40 ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΑ
Τηλ : (0821) 81-067 FAX: (0821) 81-066



Αναμορφώνεται η κάτω πλατεία

Άλλος ένας χώρος του χωριού μας αναπλάθεται για λόγους υγιεινής και αισθητικής. Πρόκειται για την ανάπλαση του χώρου δίπλα στο κέντρο "Καρυδιά" και στην πηγή "Χαρούζα". Στις 22-4-1998 στο γραφείο της Κοινότητας έγινε η δημοπράτηση του έργου "Διαμόρφωση - Ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων" προϋπολογισμού 7.000.000 δρχ. Το έργο ήδη ευρίσκεται σε εξέλιξη και αναμένεται να αποπερατωθεί στις αρχές Ιουλίου 1998.

Εκδρομή με το Κατηχητικό

Εκδρομή διοργάνωσε η Ενορία Αρμένων και ο παπα-Μανώλης, για τα παιδιά του Κατηχητικού το Σάββατο 27 Ιουνίου. Τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να επισκεφθούν το Ηράκλειο, τη Χερσόνησο, την Ιερά Μονή Κεράς, το Οροπέδιο και το Ρέθυμνο.

Οι Υποψήφιοι Δήμαρχοι στο Δήμο Βάμου

Τρεις είναι, για την ώρα, σύμφωνα με δημοσίευμα των "Χανιώτικων Νέων" και οι υποψήφιοι δήμαρχοι στο Δήμο του Βάμου, από τους οποίους ο ένας έχει ανακοινώσει επίσημα την υποψηφιότητά του.

Πρόκειται για τον κ. Μιχάλη Καμαριωτάκη, διευθυντή Λυκείου, ο οποίος είναι επικεφαλής του συνδυασμού "Δημοκρατική Ενότητα Βάμου". Οι άλλοι δύο υποψήφιοι είναι ο σημερινός πρόεδρος της κοινότητας Βάμου κ. Γιάννης Χατζηδάκης και ο πρώην γεν. διευθυντής του ΟΑΔΥΚ κ. Εμμ. Σπανουδάκης.

Οχι στην εγκατάσταση δεξαμενών καυσίμων

Την αντίθεσή τους στην εγκατάσταση δεξαμενών διακίνησης και εμπορίας υγρών καυσίμων στην περιοχή "Αμμούτσες" του Κόκκινου Χωριού, εξέφρασαν ο Σύλλογος Κοινοχωριανών "Ο Άγιος Γεώργιος", η Ομοσπονδία Σωματίων Αποκώρων, και το Ίδρυμα "Αγία Σοφία".

Αναδιάρθρωση εδώ και τώρα!

Για πολλά χρόνια το κύριο εισόδημα στο χωριό μας προερχόταν από το λάδι, και από τα πορτοκάλια. Σημαντικές αποφάσεις αναμένεται να ληφθούν αυτή τη χρονιά για το μέλλον της καλλιέργειας της ελιάς και των εσπεριδοειδών.

Τα ομφαλοφόρα (Μέρλην), πορτοκάλια που είχαν χαρακτηριστεί ως "χρυσός" και γέμισαν το Νομό Χανίων αθήα και όλη την Ελλάδα, εκτοπίζοντας άλλες παραδοσιακές καλλιέργειες, με την πάροδο λίγων δεκαετιών κρίνονται ασύμφορα και πρέπει να ξεριζωθούν, - όπως ξεριζώθηκαν και οι Κιτριές- και να αντικατασταθούν με νέες ποικιλίες. Ατία, ότι τα Μέρλην έπεσαν πολλά στην αγορά, ελληνική και ξένη, από την οποία δεν μπορούν ν' απορροφηθούν στους τρεις - τέσσερις μήνες κατά τους οποίους ωριμάζουν. Επειδή μεθαιούρι θ' αποφασιστούν οι ποικιλίες οι οποίες θ' αντικαταστήσουν τα Μέρλην, καλό θα είναι οι όποιες αποφάσεις να ληφθούν με πραγματική έρευνα αγοράς και με προοπτική αρκετών δεκαετιών, ώστε όταν βγουν στο μαζούφι να μη χρειαστεί αναδιάρθρωση στην... αναδιάρθρωση.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΔΙΚΑΣΤΩΝ - ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΣΤΙΣ ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ

Τιμητική εκδήλωση στο Βάμο

Η προσφορά των δικαστών και των δικηγόρων στις απελευθερωτικές Επανάστασεις της Κρήτης (1895 - 1898), τιμήθηκε στις 13 Ιουνίου, στο πλαίσιο εκδήλωσης που πραγματοποιήθηκε στο Βάμο Αποκώρων, παρουσία του γενικού γραμματέα του υπουργείου Δικαιοσύνης Γεώργιου Ανδρεόπουλου.

Η εκδήλωση, την οποία οργάνωσαν το Διοικητικό Συμβούλιο του Δικηγορικού Συλλόγου Χανίων, το Ειρηνοδίκειο Βάμου, η Κοινότητα Βάμου και το Δ.Σ. του Κοινοφελούς Ιδρύματος "Αγία Σοφία", ξεκίνησε λίγο πριν από τις 11 το πρωί, με επιμνημόσυνη δέηση. Ακολούθησαν τα αποκαλυπτήρια μνημείου στο προαύλιο του Ειρηνοδικείου Βάμου και η κατάθεση στεφάνων.

Το χρονολόγιο των γεγονότων της περιόδου 1895 - 1898 διάβασε η δικηγόρος Ασπασία Αποστόλου, ενώ για τον Μ. Κούνδουρο "ως επαναστάτη δικαστή" μίλησε ο ιστορικός ερευνητής Χαράλαμπος Μπουρνάζος. Ακολούθησαν ομιλίες των δικηγόρων Αγάπης Μικρού, Διονυσίου Βοϊάνη, Μαρίας Ζουμαδάκη και του δικηγόρου και αντιπροέδρου του ιδρύ-

Πέθανε ο Θανάσης Σκορδαλός

Πέθανε ο θυράρης και δάσκαλος της Κρητικής μουσικής Θανάσης Σκορδαλός, στις 22 Απριλίου 1998, σε ηλικία 78 ετών. Ο μεγαλύτερος εν ζωή



θυράρης, πέρασε στην αθανασία, αφήνοντας παρακαταθήκη την αθάνατη μουσική του στις νέες γενιές.

Πρόσκληση σε Γενική Συνέλευση

Σε τακτική Γενική Συνέλευση προσκαλεί τα σωματεια μέλη της (μέλος της είναι και ο Σύλλογος των Αρμανιανών Αττικής), η Πανελλήνια Ομοσπονδία Κρητικών Σωματείων, στην Κρητική Εστία, στις 27 ή αν δεν επιτευχθεί απαρτία στις 28-6-1998.

ΕΝΙΣΧΥΣΑΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

Ανώνυμος (α/α 121)	5.000
Στυλιανομανωλάκη Χρυσούλα	1.000
Προεστάκης Κωστής του Ανδρ.	5.000
Ενορία Αρμένων	15.000
Παπαδάκης Γιάννης του Στρατή	10.000
Ανώνυμος (α/α 126)	10.000
Τσακίρακη Πελαγία	5.000
Τερεζάκης Χρήστος του Γιάννη	5.000
Τσιτοϊρίδης Μανώλης του Στρατή	5.000
Κουτσαντωνάκη Πόπη	5.000
Κουρομπελιάκης Βασίλης	5.000

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ - ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΠΟΛΥΕΣΤΕΡΙΚΩΝ ΣΚΑΦΩΝ



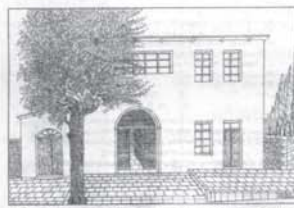
Γάσος Στυλιανομανωλάκης

ΚΑΛΥΒΕΣ ΑΠΟΚΩΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΑ
ΤΗΛ. (0825) 32337

- ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΧΑΝΙΩΝ
- ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟ ΒΑΜΟΥ
- ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΑΜΟΥ
- ΚΟΙΝΟΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ-ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

ΔΙΚΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΧΑΝΙΩΝ ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΙ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ 1895-1898

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ



ΠΡΟΣΚΛΗΘΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΒΑΜΟΣ - 13 ΙΟΥΝΙΟΥ 1998

ματος "Αγία Σοφία" Νίκου Παπαδάκη, οι οποίοι αναφέρθηκαν στις προσωπικότητες των ανθρώπων στη μνήμη των οποίων έγινε αυτή η εκδήλωση.

Ο αντιπρόεδρος του ιδρύματος "Αγία Σοφία" Νίκος Παπαδάκης είπε ότι πρόκειται για "μία εκδήλωση μνήμης με την οποία θέλουμε να τιμήσουμε τις μεγάλες προσωπικότητες των δικαστών και των δικηγόρων, που στα τέλη του περασμένου αιώνα εσκόλασαν το βάρος των τελευταίων απελευθερωτικών επαναστάσεων στην Κρήτη".

Εξάλλου, ο γραμματέας του Ιδρύματος Λευτέρης Τσουράκης επισήμανε ότι "είχαμε χρέος να τιμήσουμε αυτούς τους ανθρώπους που σε δύσκολα χρόνια κατόρθωσαν να συνδυάσουν το λειτούργημα του δικαστή και του επαναστάτη", ο πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Χανίων Αντ. Γκαζής υπογράμμισε την σημασία της εκδήλωσης, ενώ ο πρόεδρος της κοινότητας Βάμου Γιάννης Χατζηδάκης τόνισε ότι προχθές "τιμήθηκαν δικαστές και μεγάλοι δικηγόροι όπως ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο Μανούσος Κούνδουρος, ο Κωστής Μπτσστάκης, ο Χαράλαμπος Παπαδάκης κ.ά."

Σημειώνεται ότι στην εκδήλωση παραβρέθηκαν οι βουλευτές Σήφης Μιχελογιάννης και Χρήστος Μαρκογιαννάκης, η νομάρχης Χανίων Αλέκα Μαρκογιαννάκη, ο εισαγγελέας Εφετών Κρήτης κ. Βασιλάκης, ο αστυνομικός διευθυντής Χανίων Γ. Πανηγυράκης κ.ά.

(από τα Χανιώτικα Νέα, 14 Ιουνίου 1998)